

Posudek vedoucího DP

Bc. Petr Dekastello:

Družstevnictví jako jeden z možných nástrojů ekonomického konceptu Steady-State
(Praha, katedra SKE FHS UK 2020, 127 str.)

Diplomant si ve své práci velmi odvážně vybral věru nelehký úkol – pokouší se najít jednu z možných alternativ zdánlivě bezvýhodného ekonomického vývoje soudobé společnosti. Tedy nalézt a nastínit alespoň kontury možné cesty ze slepé uličky, do níž se globální ekonomika současného světa – nahlíženo z ekonomicko-ekologického hlediska – mílovými kroky řítí. Téma bezesporu těžké, jemuž by mohla být věnována nejen několika set stránková fundovaná odborná publikace, ale hned celá knihovna vědeckých prací, obsahující a shrnující nespočet vědeckých diskusí, pokoušejících se sjednotit a „sladit“ celou řadu často vzájemně protichůdných argumentů, otázek, případně vizí. Je proto logické, že relativně omezený formát „pouhé“ diplomové práce nemohl ani zdaleka postihnout všechny stránky zvoleného tématu. O to více je třeba ocenit zaujetí diplomanta, který se nenechal odradit celkovou složitostí zvolené problematiky a v rámci svých možností se jí pokusil co nejlépe postihnout a uchopit, tedy nejen že se v nepřehledné „bažině“ nejrůznějších názorů, mínění a pohledových rovin neutopil, ale ani do ní příliš – alespoň dle mého soudu – nezabředl.

Po úvodních dvou kapitolách, v nichž si jednak vyjasňuje samotný obsah oboru sociální a kulturní ekologie a nastiňuje hlavní směr svých úvah, jednak se (nepříliš podrobně) rozepisuje o použité metodologii své práce, přistupuje k hlavnímu tématu. Prologem k jeho uchopení je mu (ve stejnojmenně nazvaném oddílu) shrnutí hlavních principů kvarteta historických jevů, které řadí ve spíše logické nežli historické posloupnosti (industrializace, kapitalizace, revoluce, společnost). Postihnout plnou podstatu těchto pojmů v několika málo odstavcích je neobyčejně obtížné, je však možné konstatovat, že se to autorovi – pochopitelně v intencích jeho diplomové práce – většinou vcelku zdařilo.

Také další dva oddíly Dekastellovy práce jsou ještě součástí jakéhosi historického „backgroundu“, na jehož základě si diplomant připravuje půdu pro lepší ukotvení hlavního předmětu své práce. V tom prvním krátce shrnuje vývoj družstevnictví ve světě i u nás, v tom druhém, v němž sleduje některé vývojové momenty konce 20. a počátku 21. století, již začíná zcela zřetelně probleskovat ekologicko-ekonomické zaměření jeho textu. Objevují se a jsou poměrně podrobně rozpracovávány z ekologického hlediska „ikonické“ pojmy jako jsou *tiché jaro* (*silent spring*) či *meze růstu* (*limits to growth*), na scéně se také objevuje pro diplomantovo téma klíčová postava – Herman Daly.

Podrobný rozbor díla právě posledně zmíněné osobnosti tvoří pak rozhodující část dalšího, tentokrát již skutečně klíčového oddílu Dekastellovy diplomky. Na cca dvou desítkách stran se podrobně zabývá např. postupným vývojem a obsahovým upřesňováním základního Dalyho pojmu *Steady-State* od původně použitého výrazu „nulový růst“ (či „nerůst“) až k výslednému „ustálenému stavu“. Podrobně dále analyzuje a vysvětluje některé klíčové Dalyho pojmy, jako jsou např. metabolismus systému, stacionární stav, mánie růstu, redistribuce, instituce, apod.

Zmíněné teoretické principy – nebo alespoň jejich relativně relevantní výběr – se potom snaží aplikovat na některé formy družstevní koncepce, přičemž konstatuje nový rozmach této formy podnikání v závěru 20. a na počátku 21. století. Právě tento rozvoj zmíněného fenoménu pak mj. klade do souvislosti s latentními hrozbami neomezeně rostoucí ekonomiky a se snahami ekologicky uvědomělé části společnosti těmto dopadům čelit. Cestu, jak limitovat zdánlivě progresivní, nicméně ve své podstatě a možném budoucím dopadu vlastně krátkozraké snahy současného ekonomického „mainstreamu“, spojené s prosazováním a uplatňováním permanentního a bezbřehého hospodářského růstu, nakonec diplomant vidí v mnohem větším prosazení se a rozšíření družstevních principů.

Osmý oddíl, nazvaný „Závěr – výstupy a shrnutí výsledků“ není jen krátkou rekapitulací práce, jak by se snad dle názvu mohlo zdát a jak také bývá na tomto místě obvyklé. Více než dvacet stran textu srovnává vzájemnou slučitelnost a kompatibilitu hospodářských principů ustáleného stavu s hlavními zásadami družstevnictví. Autor se snaží shromáždit a uvést co nejvíce argumentů pro funkční propojitelnost obou jevů, nevyhýbá se však ani problematickým stránkám jejich možného fungování. Na konci tohoto oddílu pak konstatuje, že podle jeho názoru může družstevnictví jako jeden z možných nástrojů ekonomického konceptu *Steady-State* v zásadě fungovat. Družstevní principy, podniky a instituce na nich postavené, by se tak podle diplomantova soudu v budoucnu mohly stát vzorovým instrumentem reálného praktikování zásad oné kýžené *ekonomiky ustáleného stavu* (*Steady-State Economy*). Podle Dekastellových závěrů totiž právě družstevnictví disponuje reálnými prostředky a instrumenty, které mohou tento systém ekonomiky naplnit. Přes zmíněný v zásadě pozitivní výrok a přes z celé práce čišící diplomantův entuziasmus pro zvolené téma však autor zůstává ve zmíněných závěrečných pasážích oběma nohama na zemi. Uznává, že všechny principy a ideály, jakkoli čisté a správné, v reálné společenské praxi nakonec realizují zase pouze konkrétní lidé, kteří „celou funkčnost a stavbu družstevního systému ovlivňují“ a nakonec ji i „mohou komplikovat“ (s. 105).

Dekastellova práce je výsostně teoretického charakteru. Shrnuje a utříd'uje celou řadu problémů a myšlenkových impulsů, je výsledkem hledání a nacházení diplomantova zvědavého ducha a jeho postupné orientace v myšlenkově náročné a názorově často bezbřehé problematice. Nesporný její přínos spočívá především v detailním nastínění hlavních principů a východisek ekonomiky ustáleného stavu H. Dalyho a rovněž v usilovném – někdy možná poněkud voluntaristickém, nicméně v každém ohledu poctivě míněném – hledání jejich možného praktického uplatnění a naplnění v principu družstevnictví.

Po formální a jazykové stránce si Dekastellův text podržuje vysoký standard, což zejména při verbálním uchopení složitějších myšlenkových struktur a snaze o jejich koncisejší vyjádření není vždy zcela snadné. Diplomant nepřejímá bezduše některé odborné pojmy a výrazy, ale zamýšlí se – často velmi detailně – nad jejich možnými výklady, přičemž často poněkud obsáhle zdůvodňuje v práci použitý pojem (nebo jeho podobu). Někde je třeba tuto snahu ocenit, na některých místech však takovýto podrobný výklad poněkud přesahuje v práci analyzované otázky a poněkud odvádí pozornost od její hlavní výkladové linie.

Práce nemá žádné rozsáhlé přílohy. Její grafická podoba je zvolena jasně a názorně, struktura jednotlivých oddílů, doplněných na svém konci vždy rekapitulujícím shrnutím, je přehledná. Poměrně hojně poznámky odkazují na příslušnou literaturu (často s diplomantovým komentářem), přinášejí přesné znění citovaného pramene a poměrně často i blíže upřesňují autorovy myšlenkové postupy. Vzhledem k teoretickému charakteru práce nepřekvapí poměrně obsáhlý seznam literatury, zahrnující téměř půldruhou stovku knižních i časopiseckých titulů.

Celkové hodnocení

Dekastellovu práci považuji bezesporu za kvalitní. Poměrně zřetelným způsobem rozpracovává a v rámci možností diplomové práce většinou i osvětluje celou řadu dosti náročných teoretických otázek.

K obhajobě ji v každém případě doporučuji.

Jako téma, které by diplomant v diskusi před komisí mohl blíže rozvést, navrhuji některý z následujících otázkových okruhů. Např.: Naplňuje družstevnictví plně záměr ekonomiky ustáleného stavu a myslíte si, že tudíž stačí pouze jeho uplatňování a praktikování, aby byla funkční? Proč jste ve své práci zvolil především družstva výrobního typu, a ne třeba družstva peněžní (např. tzv. „kampeličky“). Případně: Jak ve své práci chápete pojem instituce a jakou roli tento prvek hraje ve vzájemném vztahu (propojení) mezi družstevnictvím a ekonomikou steady-state?

Předložená práce pochopitelně není zcela bez nedostatků. Obsahuje některé pasáže, které by bylo třeba ještě více precizovat, upravit, případně doplnit. Z celého Dekastellova textu vyznívá diplomantovo hluboké vnitřní zaujetí příslušným problémem, a to i tam, kde by možná bylo na místě uplatnit větší a trochu nezaujatější odborný odstup. Práce tak asi není na „podtrženou jedničku s hvězdičkou“. To ostatně беру v úvahu při bodovém ohodnocení, kdy jí rozhodně nenavrhuji absolutorium. Nicméně se domnívám, že vzhledem k obtížnosti zvolené látky a autorově odvaze se s ní intelektuálně popasovat si Dekastellova diplomová práce (i přes své drobné nedostatky a někdy možná až příliš zjednodušující tvrzení) zaslouží hodnocení „výborně“.

V bodovém vyjádření bych její ocenění viděl někde v rozmezí 17–18 bodů (z maximálně možných 20).

V Praze dne 18. 6. 2020

PhDr. Jan Hájek, CSc.